

התרנגולות אינן אשתות!

לחלן נאומו של ח"כ אורי אבנרי, בוויכוח על תקציב משרד החקלאות

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. נפלה בחלקי הזכות לכרז את חבר-הכנסת ורדיגר, מסייעת פועלי-אגודת-ישראל, על נאום-הככורה שלו, ולאחל לו הצלחה במילוי תפקידו בבית זה.

סיעתו של ח"כ ורדיגר וסיעתי יושבות זו בצד זו באור-לם זה, אך מהחשן שני קצוות מנוגדים בירה הציבורית. הימצאותנו כאן, בין כותלי הכותל הזה, חזו, מפי מלת יותר מכל עובדה אחרת את התוכן החי של המוקרטיה בריאה, המאפשרת התמודדות של אמונות והשקפות, בכחינת יפרחו אקף פרי-חיים בגן הלאומי.

כל עוד מתמודדות הדעות בדרכים של הספה ושינוע, ללא כסיה הית או חילונות, יכולה המוקרטיה לשגשג.

יש עוד מכה משותפת אחת לסייעת חבר-הכנסת ורדיגר ול-סיעתי. שתי הסיעות הן קטנות מאד, ועל שתיהן מאימת הקנוניה הנרקמת אישם, בקרב קבצי המנגנונים, לשלול ייצוג חופשי מרובות בוחרים, עלידי העלאה שרירותית של אהרו החסימה.

זו הדרך של החנקת כוחות חדשים, של מניעת התמודדותם של רעיונות, של רריפת פרחים עלידי גלגלי המנגנון האלמוני.

הקרטיולוציה של המפלגות הגדולות, הקנות והעייפות — זוהי סכנה לכולנו, סכנה לדמוקרטיה. אני מאחל לחברי-הכנסת ורדיגר שנתגבר גם על כך.

אחרי מילוי חובה נעימה זו עלי למלא חובה עגומה, להביע השתתפות באבלו של חבר-הכנסת דוד בן-גוריון, ששיכל את אשתו, אשר דמותה האנושית היתה יקרה ל-כולנו.

ברצוני להביע את שותפותנו ברגשות משפחות 69 הימאים של דקר, המהכים במתיחות נוראה לבאות.

מי יתן ויהיו לנו הכוח והתבונה לקרב בי-מעשינו את השוים, למען לא נצטרך עוד לסכן בנים ואחים במצולותיהם, בשחקים וביבשה.

נשבר מסך-הברזל

כבוד היושב-ראש, לגופו של עניין — אתהיל בשבחים למשרד החקלאות.

אחרי מלחמת-ששת-הימים הועמד משרד זה, לפתע, בפני אתגר חדש ומפתיע. היה עליו לטפל באופן דחוף בחקלאים ובתוצרת החקלאית של השטחים המשותפים.

המשרד עמד במיבחן באופן מזהיר. הוא אירגן את ה-שיחק, שיפר את הייצור, הכניס יסודות של תיכנון, לחם במדברים, הפיץ ידע ושיכלול.

בכך הוא תרם תרומה חשובה ביותר ליצי-רת אווירה המונעת התנגדות מזוינת, והמכי-שורה את הקרקע להידברות ופיתרון של שלום בין שני העמים בארץ-ישראל.

תוך כדי כך הופרכה אחת הטענות העיקריות שהושמעו, במשך שנים, נגד רעיון ההשתלבות במרחב. נאמר כי ההש-תלבות תהרוס את החקלאות הישראלית, תציף את המדינה בתוצרת ערבית וזוהי, תשמיד מבכה אחת את פאר יצירתנו — ההתיישבות העובדת.

והנה קרה בדיוק ההיפך. לא זו בלבד שתוצרת הגדה זורמת בעיקרה מזרח, אל הארצות השכנות, ושחלק אחר שלה מסייע לתעשייה הישראלית (כגון העגבניות לתעשייה), אלא שתוך כדי כך הורם למעשה מסך-הברזל שהפריד בין

* לפי מסורת הכנסת, אחרי נאום-ככורה של חבר-הכנסת חדש, פותח הנואם הבא את נאומו בדברי-ברכה.

** פולה בן-גוריון נפטרה כמה שעות לפני כן. מטוס-מה לא מצא שום נואם קודם לנכונן לכלול בנאומו דברי-הספד.

ישראל והמרחב הערבי. ויצויין, אגב, כי כל זה היה אפשרי דווקא מפני שלא סיפחנו את השטחים לישראל, אלא קיימנו את הקשר החי בין ערביי פלסטין לבין שאר העמים הערביים.

לכן אני מוכרח להביע זאגה על אותו קטע מסקירת השר, על תוכניתו של משרד-החקלאות להקים ישובים בשטחים המשותפים — דבר מוכרח להביא להרעה קטסטרופלית ביחסים בין שני העמים עם כל המשתמע מזה.

היעילות של משרד החקלאות בשטחים הי-משוחזקים זורקת אור חדש גם על טענתנו החוזרת ונישנת, כי אין כל הצדקה לאפטי-רופסות של הסוכנות היהודית על המשקים הצעירים בישראל.

אותו משרד חקלאות, שהצליח בצורה כה מזהירה שם — מדוע לא יצליח כאן? מדוע חייב הוא להסתפק בישראל

בטיכול במשקים מבוססים, ותי-קים, מעוטי-בעיות, יחסית, ו-דחק המשקים החדשים, הזקר-קים לעצה ולהדרכה כזאת אצ-לנו, נשאר במרביחם כפופים לאותו אנכרוניזם מאובן — הי-סוכנות היהודית?

להרשיע את העצים?

כבוד היושב-ראש, הלחאי ו-יכולתי לשבח את משרד-החקל-אות על פעולותיו בישראל, כשם שניתן לשבח על פעולתו בי-שטחים המשותפים.

גבתי

למרבה הצער, אין אפשרות כזאת. בישראל בולטים הי-ליקויים של התיכנון החקלאי ושל ביצועו, ואפשר לשבח את השר רק על גילוי-הלב שבו הורה בהם. אכן, תיוון נדיר הוא, בשה הממלכתי, לראות שר המכיר בשיגאות ואף מכריז עליהן בפה מלא.

השר לא אמר, כמובן, מה הם השורשים של הליקויים האלה. מדוע יש עוברים כה עצומים בענפים שונים? מדוע אין מקפידים על ביצוע הנחיות התכנון?

האם אשמות הפרות והתרנגולות? האם את העצים יש להרשיע?

או שמא יש לחפש את האשם במיבנה המיוחד של ארגוני-העל של החקלאות — קבוצות-הלחץ החזקות, בעלות העוצמה הפוליטית והכלכלית, המעמידות בצל את המשרד הממלכתי עצמו?

האם זו הסיבה לכך שהמשרד מצליח בנדה, שם אין קבוצות לחץ כאלה, ואינו מצליח בשטח מדינת-ישראל?

מיליונים ליצירת עודפי ז

כבוד היושב-ראש, אמנה בקיצור את הליקויים הבולטים:

● לגבי סובסידיות — בשנה שעברה שילמו למעלה מ-100 מיליון לירות סובסידיות לחקלאים.

● ויקטור שפיטוב (פנפ): לצרכנים. אורי אבנרי: זה עניין של ויכוח.

● ויקטור שפיטוב: בלי הסובסידיות, היו המחירים לצרכנים עולים.

● אורי אבנרי: גם זה עניין של ויכוח. מתוך סכום זה, למעלה מ-50% — 55 מיליון לירות

— הוצאו על ענפים שנוצרו בהם עודפים. למשל:

● ביצים. הסובסידיה לביצים הסתכמה ב-27 מיליון לירות, לפי החישוב הבא: 21 מיליון לירות סובסידיה ישירה, ו-6 מיליון סובסידיה למספוא. זה החלק היחסי.

שיעור העודפים בביצים: במחסנים — 80 מיליון ביצים, וייצוא של 270 מיליון ביצים, בתנאים של הפסד גדול. זאת אומרת, נוסף על הסובסידיה בסך 27 מיליון לירות, יש הפסד בייצוא ובתוצרת מיותרת בסך 31.5 מיליון לירות, יותר מן הסובסידיה עצמה.

המצב הגיע עד כדי כך שנתנו במתנה — כמעט במתנה — 25 מיליון ביצים לייצוא לאמריקה, ולמעשה נישקנו את ידיו על עצם נכוונתו לשהר אותנו מן הביצים.

● חלב — הסובסידיה לחלב, יהד עם הסובסידיה היחסית למספוא, מסתכמת ב-30 מיליון לירות. העודף מגיע ל-45 מיליון ליתר. ההפסד הכספי, לפי חישוב של 60 אגורה לליטר, מסתכם ב-27 מיליון לירות, כמעט כסכום הסובסידיה.

● כותנה — בענף זה שילמו 5 מיליון לירות לסובסידיה. נוסף על כך העלו את מחיר הכותנה, לצריכה מקומית, ב-750 לירות הטון מעל המחיר הבינלאומי. הצריכה המקומית הסתכמה ב-18 אלף טון. יוצא, על כן, כי הסובסידיה האמיתית לכותנה כוללת סכום נוסף של 13.5 מיליון לירות.

כלומר, ניתנה כאן סובסידיה המסתכמת במחצית ערך המחורה.

פעם אמרו שהענף דרוש כדי ליצור תעסוקה ביישובי עולים. אך כיום שררת אבטלה משחעת אפילו בעמירות הפיתוח, כמו בית-שאן, שנוסדו על בסיס של עבודה בשדות-כותנה. מופעלות כיום מכונות-קטיף. יש דיעה שכל הענף הזה איננו, כיום, אלא סובסידיה מוסתית לקיבוצים.

הממשלה יכולה למנוע בנקל תופעה זו של היווצרות עודפים. יש כאן העזמות שאולי מקורן בחופר-תיאום בין משרדי הממשלה.

כי בעוד ששירות החקלאות הקציב הומרי גגם בכמות של 550 אלף טון בלבד, הרי הייבוא של גרעיני-מספוא, יהד עם היבול המקומי, הסתכם בשנת 1967 ב-712 אלף טון. כלומר, 160 אלף טון יותר מכפי שהקציב משרד החקלאות. אלה בתדאי יצרו את העודפים.

אגב, פנו אלי חקלאים וסיפרו לי כי גרעיני-המספוא שמשרדי-הממשלה קונים בארצות-הברית אינם בהחלט לדרישות החקלאים בארץ. קנו תינס רטוב מדי, שהוא שם זול יותר, ואילו כאן הוא מתקלקל בחום. כיום קונים סווגום בכמויות עצומות, כיוון שהיה זול יותר מהתינס, וכיוון שהפקידים הקונים לא שמו לב לעובדה שמצב זה השתנה השנה.

● פרי הדר. המועצה לשיחק פרי הדר טרם השתחררה מתלותה בקייה-הובלה השייכים לחברי ההנהלה. דבר זה גרם בתחילת העונה הנוכחית לעיכוב משלוחים של חצי מיליון תיבות, שאת חלקן היה צריך לארוז מחדש.

● אבוקאדו. הנה הצליחו להגדיל את הייצוא. אבל הפסיקו להשתמש במיכלים מקוררים להעמסה ישירה מן המיכלית לסוחר, ומעבירים את הסחורה במטוסים, למרות שההובלה הימית עולה רק רבע מן ההובלה באחרי. יודעידבר מספרים כי זה נובע מן העובדה שמנהל אגרקטקו מסוכסך עם מנהל צי"ם. ההבדל עולה על כל הסובסידיה הניתנת לאבוקדו.

ליקוי בראייה — למי?

אין לי זמן להיכנס לפירוט הסתייגויותנו, שעל רובן כבר עמדנו בשנים קודמות.

הן לא באו לצמצם שירותים חיוניים, אלא למנוע כפילויות, בזבזים ומנגנונים מיותרים — אותן תופעות אשר לגביהן אמר כבוד השר בשעתו, כי אני סובל מליקוי בראייה, ורואה כל דבר כפול.

למרבה הצער, הראייה שלי תקינה. הכפיר לות היא במנגנון הממשלתי.

* על כל ביצה הפסידה המדינה כחמש אגורות.

3) מה הם הנימוקים שהניעו את שר-הבטחון לשחרר עד כה בחורי-ישיבות משרות בצה"ל?

4) האם השתנו שיקולים אלה לאור נתוני כוח-האדם ומשמיות צה"ל, שחיבו לה מכר את הארכת השרות בצה"ל?

שאלות אחרות שהגשנו:

● צנזורה על דיון. לשר גלילי: האם נכון כי קול ישראל צינור את דבריו של שר-הבטחון, שהגדיר את פעולות אל-פתח כ"מלחמת-שיחור"?

● צינור הנפט. האם נכונים הנתונים של אקונומיסט הבריטי, שקבע כי צינור-הנפט הגדול מאילת לאשקלון לא יהיה ריוחתי?

● אסון "רקר". האם היה על הצוללת לבצע, בדרכה לחיפה, תרגילים ואימונים בלתי-שיגרתיים, ואם כן — מה היו תרגילים אלה? מתי החלו החיפושים אחרי הצוללת? מתי נתקבלה הידיעה האחרונה ממנה?

● בינתיים ענו השרים על כמה שאלות קודמות שלנו. שר-המטרה הבטיח כי המשטרה הפסיקה את הריסת הכפר אכזיב. שר-השיכון נאלץ ל-אשר, בתשובה לשאלתי הנוספת, שאכן יש חילוקי-דעות בינו לבין המנכ"ל שלו, אך הוסיף כי "אינם הורגים מ-חילוקי-דעות נורמליים בין כל שר ומנכ"ל". שר-החקל-אות אישר כמה וכמה נתונים שלנו על העודפים בחק-לאות, שעליהם הסתמכו בנאומו (ראה מיסגרת).

ההיכוח היה צריך להימשך ביום הרביעי — יום שהיה צריך להיות מוקדש להצעות חדשות לסדר-היום. בגלל סתימת-הפה, פשוט לא היו הצעות חדשות. ההיכוח הכללי על הנושא סהר-התוכן בא לסתום את החלל. אך חצי שעה לפני המועד הקבוע לסיום הישיבה, סיימה אותה הויה, בגלל השלג שהחל לרדת והחשש כי החיכים ינתקו שוב בירושלים.

על כך התפתחה שערווריה קטנה, והעיתונאים כתבו על כך בהתלהבות. אולם הם החי-טיאו את המטרה. השערווריה האמיתית לא היתה בכך שהישיבה קוצרה בכמה דקות. הי-שערווריה היתה בכך שהישיבה כולה היתה חסרת כל תוכן וטעם, וכי בעת נעילה נכחו באולם-המליאה ("מלאה") בסך הכל מימשה חברי-כנסת.

איזה ערך היה להמשך הישיבה? האם מיספי-הדקות של הישיבה קובע, או תוכנה? האם צריכים להתריע על עניין של מה בכך, או על סירוס המוסד הפלמנטרי, ההולך מדחי אל דחי? ואותם העיתונאים, שהתריעו על סגירת הישיבה, האם הם עצמם הפים מפשע — או שמא רובץ עליהם חלק גדול מן האשמה לרצח הכנסת. מפני שהשיתקם והעלימו את מל-חמתנו נגד סתימת-הפה, כשעוד באפשר היה למנוע את ההידרדרות?

בהעדר אפשרות להעלות נושאים חיוניים במליאת הכנסת, אנו ממשיכים לנצל את המכשיר הקרוי שאלתה. כך הגשנו, השבוע, את השאלתה הבאה:

אז: כי הבטחון.

מאת: ח"כ אורי אבנרי.

1) מהו מיספרם של בחורי-הישיבות, שלא שירתו בצה"ל?

2) מה הם הסדרים הקיימים לגבי שיחרורם של תלמידי-ישיבות?

אורי אבנרי